

talán. Végülis 1955. február 2-án került szabadlábra. A papság nagy része hűen kitartott püspöke mellett. Akik pedig távollétében ellene fordultak, magához hívatta őket és megbocsátott nekik.

Erdély nagy püspöke bármerre járt, lelkesen ünnepelték. Népszerűsége végül is annyira zavarta az állami hatóságokat, hogy kiszabadulása után egy évvel házi fogságra ítélték. Megtiltották neki, hogy elhagyja a püspöki palotát, működési engedélyét pedig megvonták tőle. Palotafogsága 11 esztendeig tartott. Szintén Szőke páternek mesélte el, - aki Németországból többször meglátogatta Márton püspököt -, hogyan szerelték fel az egyik lehallgatót. Idézzük ismét őt: „Egyszer fürdőszobája ablakából figyelte, hogy egy katonára létrára mászva kicserélte a palota falában elhelyezett magnetofon szalagját... A püspök házőrző kutyáit rendszeresen megmérgezték. Az is előfordult, amikor a parkban időzött, hogy rálöttek. A golyó szerencsére nem talált. Mikor az esetet a rendőrségen jelentették, az ügyeletes rendőr azt válaszolta: kár, hogy nem halt meg. Többször szerették volna különböző alkalmakból eltenni láb alól a nagy püspököt, de a Gondviselés vigyázott rá.”

Márton Áron - csakúgy, mint Mindszenty bíboros - egyháza részéről is megkapta élete végén a fájdalmas keresztet. Halála előtt néhány hónappal *II. János Pál pápa* 1980. április 2-án püspöki működésének 42. évében felmentette az egyház-megye kormányzása alól. Szeptember 29-én, épp 25 évvel ezelőtt sok szenvedés után, életének 84. évében hunyt el.

Milyen kár, hogy a sokat szenvedett, népéért mindig hűen kiálló főpap nem halhatott meg püspöki méltóságának rangjában. Hívei azonban mellette álltak temetésén - több, mint tízezren gyűltek össze a gyulafehérvári székesegyházban -, s mellette állnak mindmáig. Emberi nagyságát, méltóságát szellemi hagyatéka őrzi.

Álljon itt végezetül 1944-ben Kolozsváron tartott beszédének nemes gondolata: „Az igazság védelmében és a szeretet szolgálatában az üldöztetés és börtön nem szégyen, hanem dicsőség.”

* * *

Márton Áron emlékezetére - pódium műsor

A novemberi klubnapon a résztvevők meghallgatták a XII. kerületi Örmény Önkormányzat éves munkájáról szóló elnöki beszámolót közmeghallgatás keretében. Az est második felében Márton Áron emlékezetére pódium-műsor hangzott el.

László Károlyt, a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház rendezőjét, erdélyi örmény származású színművészt kértük fel az előadás megtartására. A művész felidézte *Márton Áron* karizmatikus alakját, a közönség néma csendben, lélegzetét visszafojtva hallgatta a produkciót. Megrendítő élményben volt részünk. Köszönjük, hogy megajándékozott bennünket ezzel a műsorával! Fáradtságot nem ismerve, egész éjjel utazott Erdélyből Budapestre, hogy a klubest közönsége megismerhesse az EMBER-KATEDRALIS igaz történetét. Alábbi írásunkkal a 25 éve elhunyt főpapra, első örmény katolikus vikáriusra emlékezünk. Emléke legyen áldott!

(A novemberi klubnapot a XII. kerületi Örmény Önkormányzat rendezte.)

Csíkszentgyörgyi - Ficzus Margit

(A XII. kerületi Örmény Önkormányzat elnöke)

* * *

Dr. Puskás Attila

„Nem csak kereskedő...”

Örmény Kultúra Hete Gyergyószentmiklóson

Ha örmény - akkor kereskedő. Ez olyan megrögződés, nem csak hazánkban, amelyet nagyon nehéz megváltoztatni. De talán nem is kell, mert alapjában igaz. Csupán annyival kellene kibővíteni: NEM CSAK kereskedő.

Ha megfigyeljük az örmények által lakott településeket, valóban, egy iparos-kereskedő néppel találkozunk. De ha jól megfigyeljük e nép hétköznapi életét, sok mindenre fény derül. Kiderül, hogy ennek a kereskedő népnek volt pénze, de volt ízlése is - valahogy másként, mint sok mai úrgazdagnak és üzletembernek, akiknek az előbbiből van, a másikból pedig nagyon nagy a hiány. Kiderül, hogy ennek a népnek volt pénze, de gimnáziumokat, árvaházakat, leánynevelő iskolákat, fiúiskolákat építettek, nyomdákat,

könyvkiadókat alapítottak, az egyházi művészetet pártolták, és ha nem lettek volna jelen, pl. a Székelyföldön, biztos, hogy kevesebb barokk és reneszánsz díszítésű templomot és épületet látogathatnánk.

Kiderül, hogy ennek a népnek volt pénze, de nem csak magára gondolt. Ott volt, amikor Állami Magyar Színházat kellett építeni Kolozsváron, Magyar Gimnáziumot Szamosújváron, Szárhegyen a pátereknek segíteni a leégett kolostor újjáépítésében, a római katolikus templomoknak oltárt ajándékozni, mint például a gyergyószentmiklósi római katolikus, ún. magyar templomnak, vagy színes üvegablakokat a környék falvainak és városainak.

Ez a nép ott volt, amikor a székelység érdekeit képviselni kellett, amint ezt *Görög Joachim* tette a román parlamentben, az 1920-as években, vagy iskolákat kellett vezetni, amint ezt szintén a neves, de elfelejtett paptanár tette Gyergyószentmiklóson, az ún. Zárdában.

Az örmények nem csak pénzzel, hanem értékekkel is kereskedtek, mert kultúrárt teremtettek. És nincs annál rosszabb, ha ez a kultúra feledésbe merül. Az ember, egy nép számára, aki alkotott és tett a közért, könnyebb elviselni a kritikát, mint a feledést. A kritika ugyanis ha helyes, épít és további munkára ösztönöz. A feledés elkedvetlenít.

E kulturális feledésből próbálta felrázni Gyergyószentmiklóst a Hallásza Egyesület által szervezett *Örmény Kultúra Hete*, amelyre 2005. november 2-6 között került sor a PRO ART Galériában. Az Egyesület célja kultúrák felkutatása és bemutatása, és azért talált ebben az évben az örményekre, mert mi ebben az évben emlékezünk meg az örmény népiért, 90. alkalommal.

A szervezők figyelembe vették korunk emberének audiovizuális igényét, előadásokra és filmekre építették a rendezvénysorozatot. A megnyitón *Beder Tibor*, örmény származású nyugalmazott tanár könyvbemutatójára került sor. *Mikes Kelemen nyomában* című könyve nem csak személyes élményeit rögzíti, hanem az örményekről is szól, mivel a bujdosók az örmény negyedben lettek új hazára. *Selyem András*tól, az Egyesület vezetőjétől előadást hallhattunk az örmény írásbeliségről és annak fontosságáról, hiszen az örmény írásbeliség őrzi a világkultúra nagyon fontos részét, az V. század egyházi íróinak munkásságát. Az örmény vallásról szóló előadásban különösen ennek erdélyi vonatkozásáról hallottunk. Az örmény plébánia könyvtárának bemutatásával *Székely Szilárd* hitoktató fényt derített azokra a könyvritkaságokra, amelyeket a kommunizmus alatt jó, hogy por lepett...

Selyem András az örmény genocídiumról és diaszpóráról tartott előadásában ecsetelte azokat a szörnyűségeket, melyekre 1915-ben Törökországban került sor, amit a német, orosz és magyar dokumentumfilmekben drámaibb hatás alatt élhettek át a jelenlévők. A filmek révén teljes betekintést nyerhettek az örménység életébe, kultúrájába, vallásába.

Egy hét alatt bebizonyosodott, hogy az örmény emberek „nem csak kereskedők...” A rendezvényt egyes érdeklődés kísérte, de akik ott voltak, mindenképp ismeretekben, érzésekben gazdagon hagyták el estéről estére a Galériát. Köszönettel tartozunk a Hallásza Egyesület fiatal vezetőinek az élménydús hért.

A cikk szerzője vikárius-plébános

* * *

Örmény diákok a kolozsvári Piarista Gimnázium Internátusában

Jellemző az örmény származású diákok összetartására, hogy a „duktor urak” hajlandóak voltak a „fikákkal” lefényképeztetni magukat. Az ötlet természetesen a nagyok ötlete volt és ezzel igen megkönnyítették a kicsik beilleszkedését.

Dr. Zabulik László

* * *

Az Örmény Kultúra Hete

Pro Art Galéria, november 2-6

November 2., szerda

18:00: Mikes Kelemen Nyomában - *Beder Tibor* könyvbemutatója

18:30: Az örmények rövid története (Ókor, Középkor) - *Selyem András* (előadás)

19:00: Bibliai ország az Ararát lábánál - német dokumentumfilm

19:45: Elfelejtett ősök árnyai - Szergej Paradzsanov filmje